

**МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ**

**INTERNATIONAL COOPERATION BETWEEN LAW ENFORCEMENT AGENCIES
IN COMBATING CRIMINAL OFFENSES AGAINST PROPERTY**

У статті здійснено комплексний аналіз міжнародного співробітництва правоохоронних органів під час протидії кримінальним правопорушенням проти власності як важливого елемента забезпечення ефективної боротьби з транснаціональною злочинністю та захисту майнових прав громадян, суб'єктів господарювання і держави. Актуальність дослідження зумовлена зростанням кількості злочинів проти власності, що мають міжнародний або транскордонний характер, активним використанням злочинними угрупованнями можливостей глобалізації та необхідністю посилення взаємодії між правоохоронними органами різних держав. У роботі проаналізовано правові засади міжнародного співробітництва у сфері протидії кримінальним правопорушенням проти власності, зокрема положення міжнародних договорів, конвенцій, угод про взаємну правову допомогу та національного законодавства, що регламентують форми і механізми такої взаємодії. Досліджено основні напрями міжнародного співробітництва, серед яких обмін оперативною та аналітичною інформацією, створення спільних слідчих і оперативних груп, надання міжнародної правової допомоги у кримінальних провадженнях, екстрадиція та повернення викраденого майна й активів. Особливу увагу приділено ролі міжнародних та регіональних організацій у координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинам проти власності, а також використанню сучасних інформаційних систем і цифрових платформ для підвищення ефективності міжнародної взаємодії. Обґрунтовано, що результативність міжнародного співробітництва значною мірою залежить від узгодженості правових норм, рівня довіри між державами, оперативності обміну інформацією та готовності національних правоохоронних органів до спільних дій. Зроблено висновок, що подальший розвиток міжнародного співробітництва правоохоронних органів у протидії кримінальним правопорушенням проти власності потребує вдосконалення нормативно-правової бази, розширення практики спільних оперативних заходів та імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство з метою підвищення рівня захисту майнових прав і протидії транснаціональній злочинності.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, правоохоронні органи, кримінальні правопорушення проти власності, транснаціональна злочинність, міжнародна правова допомога, захист майнових прав.

The article provides a comprehensive analysis of international cooperation among law enforcement agencies in counteracting criminal offenses against property as an essential component of combating transnational crime and protecting the property rights of individuals, business entities, and the state. The relevance of the study is обусловлена by the growing number of property-related crimes with an international or cross-border dimension, the active use of globalization opportunities by criminal groups, and the need to strengthen interaction between law enforcement agencies of

different states. The paper examines the legal foundations of international cooperation in the field of counteracting criminal offenses against property, including the provisions of international treaties, conventions, agreements on mutual legal assistance, and national legislation regulating the forms and mechanisms of such cooperation. The main areas of international cooperation are analyzed, including the exchange of operational and analytical information, the establishment of joint investigative and operational teams, the provision of international legal assistance in criminal proceedings, extradition, and the recovery of stolen property and assets. Special attention is paid to the role of international and regional organizations in coordinating the activities of law enforcement agencies in counteracting property-related crimes, as well as to the use of modern information systems and digital platforms to enhance the effectiveness of international interaction. It is substantiated that the effectiveness of international cooperation largely depends on the harmonization of legal norms, the level of mutual trust between states, the timeliness of information exchange, and the readiness of national law enforcement agencies for joint actions. The article concludes that the further development of international cooperation among law enforcement agencies in counteracting criminal offenses against property requires improvement of the legal framework, expansion of joint operational practices, and implementation of international standards into national legislation in order to enhance the protection of property rights and counter transnational crime.

Key words: *international cooperation, law enforcement agencies, criminal offenses against property, transnational crime, mutual legal assistance, protection of property rights.*

Актуальність теми. З початку широкомасштабного вторгнення було зафіксовано масові вбивства, знищення власності, насильство, примусове переміщення, систематичну дискримінацію, погрози та інші форми жорстокості, спрямовані проти цивільного населення. Вказані кримінальні правопорушення порушують основні принципи гуманітарного права та прав людини, такі як принципи недоторканності особи, захисту цивільного населення під час військових конфліктів і заборони вчинення жорстоких, протиправних дій проти будь-якої особи, що в свою чергу зумовлює необхідність організації ефективної протидії з боку уповноважених органів Національної поліції України [1]. Отже, співпраця між органами Національної поліції та правоохоронними структурами інших держав в умовах воєнного стану вимагає застосування особливого, адаптованого до специфіки цього періоду підходу.

Необхідно визнати, що міжнародне співробітництво правоохоронних органів України та інших європейських держав у сфері протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями є вкрай важливим й повинно бути чітко скоординованим, зокрема з питань правового використання підсистем та розробки нових на міждержавному рівні, що дасть змогу у майбутньому підвищити рівень протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями та більш ефективно вирішити цю проблему [2; 3]. Міжнародне співробітництво України зводиться не лише до здійснення практичних заходів для розкриття злочину, розшуку і видачі злочинців зацікавленій державі. Важливим чинником ефективного протидії будь-яким проявам злочинності є налагодження співпраці між державами щодо обміну досвідом; проведення наукових досліджень; надання професійно-технічної допомоги; обміну й навчання фахівців у міжнародних і національних центрах тощо [4; 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним проблемам, пов'язаним з питанням міжнародного співробітництва під час протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану, приділяли увагу ряд українських учених і практиків, зокрема, Л.Г. Андросович, Т.В. Барановська, А.І. Білас, А.В. Войціховський, Т.А. Воліков, П.С. Єпринцев, О.В. Ілляшенко, В.В. Крижна, А.М. Лисенко, А.В. Мовчан, Ю.В. Оніщик, С.О. Павленко, В.Г. Севрук, Р.І. Синовєрський, Л.А. Філяніна та ін.

Метою статті є комплексне дослідження правових, організаційних та практичних засад міжнародного співробітництва правоохоронних органів у протидії кримінальним правопорушенням проти власності, визначення основних форм і механізмів такої взаємодії, виявлення проблемних аспектів їх реалізації, а також обґрунтування шляхів удосконалення міжнародної правоохоронної співпраці з метою підвищення ефективності захисту майнових прав та протидії транснаціональній злочинності.

Виклад основного матеріалу. Чинним Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначено міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності [5; 6; 7].

На сучасному етапі міжнародне співтовариство здійснює процедуру відпрацювання політичної домовленості щодо формування глобальних зусиль у боротьбі з різноманітними виявами злочинності, зокрема злочинності, що виходить за межі держави чи вчиняється організованими злочинними угрупованнями, до складу яких, як правило, входять громадяни різних держав. У наш час багато країн і міжнародних організацій уже створило консолідацію у питанні боротьби з ОЗ, у тому числі у сфері фінансів (НАТО, Рада Європи, Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй, Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол) тощо) [8; 9].

Правову основу функціонування співпраці між правоохоронними системами зарубіжних держав становлять такі міжнародні нормативно-правові акти як: Протокол № 11 до Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо допомоги з правоохоронних питань; Угода про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю; Рекомендація Rec (2004)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо вдосконалення національних засобів правового захисту»; Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки щодо допомоги з правоохоронних питань; Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг» (ENFOPOL); Угода між Урядом Кабінетом Міністрів України та Урядом Французької Республіки про співробітництво між правоохоронними органами; Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання; Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та інші [10; 11, С. 196-197].

Серед міжнародних організацій, що уповноважені проводити боротьбу зі злочинністю слід також відмітити Європейську поліцейську організацію (Європол) та Міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол), до основних завдань останнього також відноситься боротьба з організованими злочинними угрупованнями, а також, кримінальними правопорушеннями у сфері економіки і координація здійснення міжнародного розшуку [12]. Між тим, вказані міжнародні поліцейські організації хоча і мають відповідне технічне оснащення та обладнання, але позбавлені права самостійно здійснювати розслідування кримінальних правопорушень проти власності. Відповідно до наданих функцій Інтерпол лише виробляє спільну поліцейську стратегію, тактику боротьби з організованою злочинністю та сприяє й координує проведення одночасних міжнародних поліцейських операцій у кількох країнах світу, а також має право приймати участь у їх проведенні та оголошувати в міжнародний розшук осіб, які вчинили кримінальні правопорушення [13, с. 196; 14].

Для України взаємодія з EUROPOL є особливо актуальною в контексті євроінтеграційних процесів. Безумовно, що адаптація вітчизняного кримінального законодавства до вимог Європейського Союзу не можлива без трансформації правоохоронної функції та, зокрема, системи запобігання та протидії кримінальним правопорушенням проти економічної системи. «Співпраця між державами – членами ЄС в галузі правоохоронної діяльності пов'язана з загальноєвропейською інтеграцією. Тому для України дослідження питань співпраці держав – членів ЄС в галузі правоохоронної діяльності є важливим. Певною особливістю сучасного стану є посилення міжвідомчої співпраці правоохоронних та судових органів країн – членів ЄС, утворення спеціальних структур, які відіграють важливу роль у боротьбі зі злочинністю, крім національних правоохоронних органів – це Європейська поліція (Європол) і Євроюст, які виконують конкретні завдання взаємної допомоги, координують зусилля між органами поліції, митної служби, імміграції та юстиції ЄС» [15; 16].

EUROPOL як міжнародна поліцейська організація має розширену мережу міжнародної співпраці як в межах Європейського Союзу, так і поза його межами. Вагоме значення в діяльності EUROPOL має співпраця з міжнародними організаціями, зокрема: Євроюстом; Європейським агентством прикордонної та берегової охорони; INTERPOL; Європейським Центральним Банком; Європейською Комісією; Європейським центром профілактики та контролю захворювань (ECDC); Агентством Європейського Союзу з навчання правоохоронних органів (CEPOL); Агентством Європейського Союзу з мережевої та інформаційної безпеки (ENISA); Офісом інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO); Управлінням ООН з наркотиків і злочинності (UNODC); Всесвітньою митною організацією (WCO) [16].

Важливе значення у протидії організованій транснаціональній злочинності має проведення спільних міждержавних операцій, у яких беруть участь представники поліції країн-членів Інтерполу

та Європолу. Зокрема, проєкт Millennium надає можливість країнам-членам Інтерполу обмінюватися процесуальною інформацією, яка допомагає ідентифікувати окремих осіб і компанії, що стоять за транснаціональною євразійською організованою злочинністю. Ці злочинні угруповання зазвичай походять із країн Східної Європи та кавказського регіону, їх діяльність охоплює різні сфери злочинності на європейському континенті, у Північній Америці та Близькому Сході. Команда проєкту Millennium регулярно проводить оцінку 251 євразійської організованої злочинності на основі інформації, наданої НЦБ Інтерполу. Файл аналізу проєкту Millennium надає країнам-учасникам дані про високопоставлених членів російськомовних ОГ і ЗО, зокрема: персональні та біометричні дані; відомих учасників ОГ і ЗО; посилення на ОГ і ЗО; місця злочинної діяльності та впливу; особисті ідентифікаційні ознаки (тагування, фізичні атрибути тощо) [17].

П. С. Спринцев виокремлює низку ключових процесуальних форм співпраці, що реалізуються в межах міжнародної взаємодії у сфері запобігання організованій злочинності. До таких форм, на його думку, належить: надання міжнародної правової підтримки, що включає вручення процесуальних документів та виконання окремих слідчих дій; екстрадиція осіб, які вчинили кримінальні правопорушення; тимчасова передача таких осіб; прийняття кримінального провадження до юрисдикції іншої держави; передача засуджених для відбуття покарання; реалізація вироків іноземних судів; направлення запитів щодо правової допомоги у кримінальному процесі; створення спільних слідчих груп; повернення активів, а також управління майном, яке піддано заморожуванню, арешту чи конфіскації [18, с. 26].

Висновок. Проведене дослідження засвідчує, що міжнародне співробітництво правоохоронних органів є одним із ключових чинників ефективної протидії кримінальним правопорушенням проти власності, особливо з урахуванням зростання транснаціонального характеру зазначених діянь. Сучасні злочини проти власності дедалі частіше виходять за межі однієї держави, що зумовлює необхідність координації зусиль правоохоронних органів різних країн на основі міжнародних договорів, угод та загальноєвропейських стандартів співробітництва.

Установлено, що правовою основою міжнародної взаємодії у сфері протидії кримінальним правопорушенням проти власності виступають міжнародні конвенції, двосторонні та багатосторонні договори про взаємну правову допомогу, а також норми національного законодавства, які визначають форми, порядок і межі такої співпраці. Водночас ефективність практичної реалізації міжнародного співробітництва значною мірою залежить від рівня гармонізації правових норм, оперативності процедур та узгодженості дій компетентних органів.

Доведено, що найбільш результативними формами міжнародного співробітництва у протидії злочинам проти власності є обмін оперативною та аналітичною інформацією, створення спільних слідчих і оперативних груп, міжнародна правова допомога у кримінальних провадженнях, екстрадиція осіб, які вчинили злочини, а також механізми розшуку, арешту та повернення викраденого майна й активів. Особливого значення в цьому контексті набуває використання сучасних інформаційних систем і міжнародних баз даних, що забезпечують своєчасне виявлення транснаціональних злочинних схем.

Водночас у ході дослідження виявлено низку проблем, які знижують ефективність міжнародного співробітництва, зокрема складність і тривалість процедур міжнародної правової допомоги, відмінності в національних правових системах, обмежений рівень довіри між державами, а також недостатню інтеграцію інформаційних ресурсів правоохоронних органів. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення правових та організаційних механізмів міжнародної взаємодії.

Узагальнюючи викладене, доцільно констатувати, що підвищення ефективності міжнародного співробітництва правоохоронних органів у протидії кримінальним правопорушенням проти власності потребує комплексного підходу, який передбачає удосконалення нормативно-правової бази, спрощення та уніфікацію процедур міжнародної правової допомоги, розвитку практики спільних слідчих дій, посилення інформаційного обміну та впровадження міжнародних стандартів у національне законодавство. Реалізація зазначених напрямів сприятиме більш ефективному захисту майнових прав та протидії транснаціональній злочинності в сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. Синоверський Р.І. Питання протидії органами національної поліції України воєнним кримінальним правопорушенням проти цивільного населення. *Актуальні питання та перспективи розшукової роботи в діяльності підрозділів кримінальної поліції* : матеріали міжвідом. науко-практ. круглого столу (м. Київ, 28 берез., 2024 р.). Київ. 2024. С. 330-333.

2. Ілляшенко О.В. Взаємодія правоохоронних органів України та інших європейських країн з питань запобігання незаконній торгівлі органами і тканинами людини. Юридична наука. 2015. № 2. С. 126–135.

3. Севрук В.Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.

4. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. 2010. № 3 (35). С. 10–15.

5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303;

6. Лисенко А.М., Шишкін А.О., Лисенко І.В., Вінчук В.В. Протидія одержанню неправомірної вигоди службовою особою підрозділами захисту економіки національної поліції України. Харків: «Видавництво «Форт», 2017. 176 с

7. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.

8. Андросович Л.Г. Зарубіжний досвід протидії організованій злочинності у сфері фінансів та можливості його застосування в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. № 2 (30). С.31-37.

9. Філяніна Л.А. Міжнародний досвід запобігання і боротьби з організованою злочинністю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 434-436. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2019/109.pdf.

10. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2016. 238 с.

11. Крижна В.В. Досвід правового регулювання діяльності правоохоронних органів в зарубіжних країнах. Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (21 жовтня 2022 року). Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 195-199.

12. Інтерпол: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>

13. Оніщук Ю.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі з фінансовими правопорушеннями : навч. посібник. Київ : Алерта, 2016. 422 с.

14. Воліков Т.А. Напрями міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень проти власності в умовах надзвичайних правових режимів. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : збірник тез Міжнародної науковопрактичної конференції (3 листопада 2023 року). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 49-52.

15. Звіт Рахункової палати України за 2021 рік. База даних «Рахункова палата». URL: <http://rp.gov.ua/Activity/Reports/?id=1359>.

16. Барановська Т.В. Концепція кримінально-правової протидії кримінальним правопорушенням проти економічної системи. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Житомир. 2023. 507 с.

17. Мовчан А.В. Основні напрями міжнародного співробітництва правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності. Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (21 жовтня 2022 року). Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 404 с.

18. Єпринцев П.С. Теорія і практика запобігання організованій злочинності в Україні. автореф. дисер. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Донецький державний університет внутрішніх справ, Кропивницький, 2023. 40 с.

Дата першого надходження статті до видання: 13.10.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.11.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2025